

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-intro-shoot-idm196.pdf (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Efterspil

Grundtvig havde som allerede nævnt selv næret mistanke om, at tredje del af hans artikel ville blive undertrykt. Han rettede derfor personlig henvendelse til censoren, assessor Eberlin, inden afgørelsen om censur var faldet. I et brev fra 22. marts 1827 bad han assessoren om at indsende sagen til afgørelse hos Danske Kancelli (Breve 2, s. 133-135), som på sin side (i skikkelse af kancellipræsident Stemann) den 29. marts meddelte Eberlin, at man godkendte hans censur, men kritiserede, at han havde frigivet de første dele af artiklen uden at kende slutningen (jf. Jørgensen 1944, s. 104 f.).

Eberlin er i sin henvendelse til kancelliet den 27. marts omhyggelig med at udpege de steder i tredje del, der har fået ham til at undertrykke dens publikation. Han inddeler de problematiske steder i fire grupper med sideangivelser i parentes: 1) Grundtvigs påstand om, at domstolene ikke dømmes efter loven, men efter selvskabte vilkårlige principper med manglende retssikkerhed til følge (237 f., jf. 254, 258, 259 og 260); 2) hans fremhævelse af, at det kun er i Danmark, man ikke kan skrive lige så frit *for* statsreligionen som *imod* den (228); 3) hans udfald mod Trykkefrihedsforordningen fra 1799 (226, 242 og 255) og mod Danske Kancelli (240, 241 og 265); samt 4) hans påstand om være blevet uretfærdigt behandlet (251, jf. 243 og 257). Se Holt 1933, s. 164 f.

Grundtvig forsøgte også efterfølgende at få kongen til at ophæve censuren mod ham. Det fremgår af et brev til majestæten fra 8. april 1827, hvor han bl.a. lægger sin økonomiske situation og ødelagte ære som samfundsborger til grund (Breve 2, s. 135-137). Danske Kancelli frarådede imidlertid kongen at eftergive Grundtvig censuren, bl.a. fordi stormen omkring sagen ikke havde lagt sig, men der var uenighed inden for kancelliet, hvor A.S. Ørsted talte Grundtvigs sag. Kongen fulgte kancelliets indstilling, og Grundtvigs anmodning blev afslået ved en resolution den 2. maj 1827 (jf. Bøje 1984, s. 61 f., og Jørgensen 1944, s. 147).

Tanken om kirkelig 'skilsmisse' og retten til at forlade statskirken gjorde Grundtvig alvor af i november 1831. Han ansøgte med støtte fra 155 tilhængere, heriblandt mange af de såkaldt 'vakte', om at få lov til at danne en fri menighed uden for statskirken, men fik afslag af kancelliet. Til gengæld fik han i marts 1832 ved kongelig resolution tilladelse til at holde aftensangsgudstjenester i Frederiks Tyske Kirke på Christianshavn (fra 1901: Christians Kirke).

Grundtvigs kirkepolitiske standpunkt forskød sig herefter gradvis fra at handle om frihed til at forlade statskirken til udstrakt frihed *inden for* statskirken, så den kunne favne selv store forskelle i dogmatik og liturgisk praksis. Parallelt hermed endte han med at betragte statskirken som en rent 'borgerlig' indretning, dvs. en regulerende økonomisk-juridisk ramme om de enkelte trossamfunds religiøse frihed. Dette kulminerede i *Den Danske Stats-Kirke upartisk betragtet* fra 1834 (se fx indledningen hertil og Rasmussen 2009, s. 163).

Med sit vidtgående krav om religionsfrihed, herunder konfirmation, edsafleggelse og ægteskab i 'borgerlig' skikkelse, var Grundtvig mere radikal end selv den politiske liberalisme, der fik indflydelse i Danmark i 1830'erne (jf. Pontoppidan Thyssen 1983, s. 235). Religionsfrihed indførtes ved Grundloven i 1849.